

mi prvokrat govoril o svojih naklepih in o moji sreči. Radostno iznenadena nisem ti zamogla odgovoriti, a solzeče oko je dovolj kazalo, kaj čuti srce. Ne jemlji mi, Vinko, vere, mojega sladkega prepričanja, da je to čuvstvo takrat navdajalo tudi tebe, ko se je moje srce topilo v razkošji. Tamisel me osrečuje, ko čestokrat z najino zvezo v srci samotno sedevam na klopici, a v čudovitem soglasji z mojo srečo obdaja me v tihem, svetlično vonjavo napojenem logu sveti mir, v zraku pa se razlega slavčevo žgolenje, da oratar ob robu loga pozabi svoj trud, poslušaje njegovo mično pesen v šumi. Tudi danes sem te dolgo tukaj pričakovala in zelo sem bila nevoljna, ko me je nekdo hipoma preplašil iz mojih sanj.“

(Dalje pride.)

γ Roka in srce.

Novela.

I

Kličejó jo gospodično Leonoro, če se tudi njenim petinpetdesetim letom ta naslov nekoliko nerodno priklada. Pa kaj se hoče? Sreča je ni seznanila s prijateljem, ki bi jej bil ime gospodične spremenil v gospó. Ko je v trideseto leto stopila, čutila je pri tem nazivanji še nekoliko neugodnosti, ko je pa štirideseto leto srečno prejadrala, dala je vsem sladkim upom slovó in celó z nekakim ponosom poslušala svoj naslov: gospodična.

Toda, kaj pravim sreča? Okolnosti njene so bile vedno take, da jej nikdar ni ostajalo časa misliti na sebe, poslušati svojega srca. Takó jej je izginola mladost in z njo prilika se omožiti. A nikdar še ni imela uzroka potoževati se o svoji osamelosti. V njej zares da ni uživala prijetnostij, pa tudi poznavala ni sitnob, ki so združene z zakonskim stanom.

Njeno življenje je bilo priprosto, brez posebnih dogodkov, in bode tudi najbrž enako ostalo. Bila je edini otrok nizkega uradnika. Uživala je najnežnejšo ljubezen svojih roditeljev. Bila je zató razvajen in trmast otrok, ali ob enem tudi hvaležna hči, ki jima je z enako mero gorko ljubezen povračala. Ves njeni svet je bila družba z očetom in materjo. Izkusila ni nikdar, da razve teh rodbinskih zavez še druge obstojé.

Tako jej je čas potekel do njenega sedemnajstega leta. Ondaj še le so začeli prihajati prvi oblaki na do sedaj vedno jasno nebo njenega življenja. Izgubila je očeta. In akoravno je zdaj mati še z večjo ljubeznijo za njo skrbela, zapazila je vendar kmalu, da mater stiskajo skrbi. Takrat se je tedaj začela sprememba njenega značaja. Prejšnja brezskrbnost se je spremenila sedaj v trdo voljo. Vzboljšati stanje svoji materi bila je njej edina skrb. Z majhnim užitkom, kterege je njena mati pre-

jemala po očetovi smrti, in z oskrbljevanjem štirih nje varstvu izročenih mladenčev ste si kmalu pomagale.

V kratkem je Leonora postala iz razvajanega otroka resna deklica. Skrb za dečke, katero je bila ona popolnoma prevzela, jej je dajala celó nekoliko ponosa. In ta ponos je še poviševala udanost, katero so njej gojenci izkazovali.

Deset let je zadovoljno živila. Iz dečkov so postajali črstvi mladenči. Nekteri so pod njenim varstvom ostajali do dokončanih šol, nekteri jo zopet prej zapustili, ali vselej so se z novimi nadomestovali. Imela je takó vedno male in velike ob enem, in ta različnost je delala njeno skrb ne samo bolj prenesljivo, temveč v nekem oziru celo zanimivo.

Ali neki dan zadene Leonoro udarec, kakoršnega za devojko hujšega biti ne more. Nagloma je tudi mater izgubila. In prej nego se je svoje nesreče prav zavedela, bila je sama na svetu. Druge podpore ni zdaj imela, kakor lastne roke in veselja do dela. Užitek, kterega je mati dobivala, in ki njima ni bil le majhna podpora, odpadel je popolnoma. Drugega pripomočka ni videla, kakor pomnožiti število gojencev. Bila je na nogah od ranega jutra do pozne noči. Uboga njena glava, in ubogi njeni ušesi, v kterih je vedno šumelo od neprestanega nemira! Še le ob osmih, ko njeni gojenci v naročji Morphejevem utihnejo, začenjal je Leonori čas oddiha in mirú. Ondaj je uživala nekoliko prostih uric. Pregledovala je navadno pisma, če jih je kaj med dnevom prišlo, in tudi kakov časopis, ki si ga je izposodila; potem se pa čez rame ogrne in skoro redno vsak večer znane rodbine obiskuje. Tukaj nekoliko poizve, kaj se godi po svetu, poslušá pogovore, dela si svoje sodbe o tem ali onem, veseli se z veselimi, žaluje z nesrečnimi, in potem se vrača v svojo sobico, vselej zadovoljna s seboj, malo kedaj pa z vunanjim svetom, s kterim po sreči nima mnogo občevati.

„Trudim in ubijam se res od rana do noči, rekla je sama pri sebi večkrat Leonora, ali pri tem tudi uživam zlato svobodo, mislim in delam kakor se meni sami ljubi, in kedar se v moje skromno stanovanje poniža vstopiti kakov čestit gospod župnik, ali sodnik, ali učen profesor in obišče svojo nekdanjo tovaršico in gospodinjo, ondaj dospé moja sreča do vrhunca“. —

Bilo je zvečer nekega dne, ko je Leonora pregledovala svojo pošto. Dobila je dve pismi. Ni bilo namreč dneva, da bi ona pisem ne dobivala. Ljudje, to je njeni znanci in prijatelji, imajo do nje čudovito zaupanje, posebno pa ženske. Marsiktera je sveta in tolažbe iskala pri njej, ki je vendar sama tako malo izkusila v življenji. Pravijo, da je Leonora modra, da vselej pravo zadene. Toda kje bi si bila ona pridobila modrosti? Gosposdična Leonora je malo izkusila v življenji, bodisi dobrega, bodisi slabega, in vendar pravijo, da same izkušnje človeka izučé. A zato je

ona tem bolj opazovala svet in njegova dejanja. Preudarjala je vselej z resnobljostjo stvari na vse strani, predno se je upala svojo sodbo izreči. Njena sobica je tako rekoč njeno svetišče, kamor vselej pribeži o važnih trenotkih, ter se v njo z dvojnimi zapahom zaklene. Ta sobica bi znala povedati o sklepkih in stoterih mislih, ki so se jej tam rodile. Ali vse to je drugim zamolčevala, ter čakala, da se stvari same od sebe razvijejo, in potem je sodila, je-li prav sklepala in mislila ali ne. Tako ravnanje je bila skrivnost njene modrosti. —

Začne torej pisma pregledavati.

Prvo pismo jej je prineslo malovažno naročilo. Od koga je pa drugo?

Ah, vsklikne Leonora, od ljube Valerije, in potem nadaljuje: Kaj mi pa zopet piše? Ali se mi morda zopet pritožuje, da ni najti primernege ženina njenim hčeram? Ali da njeni mož Karol noče povikšati mesečnih izdaj za vedno večjo toiletto dorastlih hčerij? — Stare pritožbe! Uboga Valerija, kako si bila srečna, ko si postala žena barona N. Kako si se veselila svojih otrok! Kako mi nisi mogla dopovedati svoje radosti z ljubeznjivimi otročiči! A zdaj je že deseto leto, odkar jej iz te sreče naraščajo vedno večje skrbi. Obila rodbina, odgoja otroška in poleg tega cela vrsta slabih letin, ktera njim vedno bolj zmanjšuje letne dohodke. A zdaj še pomanjkanje ženinov za ne ravno premožne, da-si lepe in dobro odgojene gospodične! Ali le potrpi Valerija; prikaže se ženin, kedar se bodeš najmanj nadejala. — Ali pogledimo, kaj nam pisimo novega poroča!

Raztrgala je zavitek ter čita:

D r a g a L e o n o r a !

Naznanjam ti, da je moja Melita postala danes nevesta z marquisom Konradom. Bil je sošolec mojemu Karolu. Poroka bode v šestih tednih. Ker se bo ravno do one dobe tvoj tičnik izpraznil, povabljam te, da nas tedaj razveseliš s svojim dohodom.

S pozdravi od nas vseh

Tvoja

V a l e r i j a .

Hm, mrmrala je Leonora z glavo majaje; Melita, najmlajša hči, in ona se prva poroča? In onih treh nobena? Pa ta sošolec Melitinega očeta! — Kako čudno se to vse sklada! Melita ima osemnajst let, a ta njeni marquis najmanj svojih petdeset! Ali je on udovec, ali pa celo fant, bogat ali ubog? Najbrž pa bogat. In kako kratko piše Valerija, brez vsakih pojasnil, ona, ki je tudi v pismih izgovorna, ki tako rada uzroke navaja? Ne, ta stari ženin in ta mlada nevesta, ta reč mi noče iti iz glave. —

II.

Ko se je Leonorin tičnik izpraznil, vrgla je Leonora, kar je imela svoje najboljše toilette, v kovčeg in je odpotovala. Ko se je štiri ure vozila, zagleda daleč na holmu v zadnjih solnčnih žarkih prijazno se bliščeči, v starem slogu sezidani grad barona N. Obdan je bil z vrtovi, poljem, vinogradi in gospodarskimi poslopji. Ali ko Leonora iz okna železničnega voza zagleda krasni holmec, kjer je skoro vsako leto nekaj srečnih tednov prebila, ni bila vesela, temveč neka otožnost se njenega srca polasti, kot slutnja neke prihodnje bolesti. Vzdramil jo je pa kmalu iz te mimogredoče zamišljenosti kondukteurjev glas, ki je naznanjal postajo, kamor je bila namenjena.

Na kolodvoru pričakuje Leonoro Valerijina kočija. A Valerije ni bilo, da bi jej bila dala, kakor navadno, prvo dobrodošlico. Prišel je namesto nje po njo najmlajši njeni otrok, dvanajstletni Alfonz. Zagledavši Leonoro je veselo zaklical: Dobro, da ste prišli, gospodična Leonora; zdaj bode zopet veselo v hiši. —

Alfonz je bil od nekdanj Leonorin ljubljenec. Mudila se je po cele ure z njim, igrala in pripovedovala mu je pravljice, odgovarjala mu na sto vprašanj, katerih mu nikdar ni zmanjkalo. Bila je tudi njegova priprošnica pri očetu in materi, kedar je imel zavoljo porednosti dobiti hišni zapor, ki je bil njegova največja kazen. Zato je večkrat trdil, da ima Leonoro najrajši na svetu.

Po vprašanjih: ali so doma zdravi? kaj delajo sestre? in enakih drugih, sta se vsedla v kočijo in zdrčala naprej.

Nekako tesno je bilo Leonori pri srci; rada bi bila kaj poizvedela gledé bližnje ženitve, a čutila je, da bi bila to oziroma na otroka nepriстойna vprašanja.

Med tem jej je Alfonz pripovedoval, kako je preživel čas, kar se nista videla. Pripovedoval jej je tudi o svojih študijah in igrah. Na enkrat pa prime s ponosom Leonoro za roko in reče nekako skrivnostno: Ali veste, gospodična Leonora, da v štirinajstih dneh dobim živega konjička, na katerem se bodem učil jahati?

Ali res? odgovori Leonora. Od koga pa, ako smem prašati? Najbrž si napravil z odliko šolski izpit in oče ti hočejo to s tako lepim darom poplačati.

O ne oče, ampak gospod marquis Konrad mi obeta ta dar v spomin svoje poroke.

Tako? dejala je Leonora si svoj sedež popravivši. Ima-li gospod marquis lepe konjičke?

Leonora je brž sprevidela, da jej fant vse, kar ona izvedeti želi, brez vprašanj sam pripoveduje. Bila je tega vesela.

O da! mnogo ima konjičkov, ker je zelo bogat, odgovoril je Alfonz ves živahen ter je navdušen nadaljeval: Ima tudi dve hiši v glavnem mestu, eno grajščino s posestvom na selu, čvetero konj, dva kočijaža, troje slug, oskrbnika na selu, oskrbnico v mestu, kuharja, več dekel in dve služkinji. Kaj ne gospodična Leonora, — in uprl je naivno svoje modre oči v njo — da bo Melita imenitna gospa? In mama pravijo, da mora vsako jutro in vsak večer le Boga zahvaliti, da dobi takega ženina.

Da, da! odgovori Leonora raztresena; hvaležnost je ena najlepših lastnostij vsakega človeka, in še dostavi: In kaj ne, da je Melita prav vesela?

Vesela ni, ali mama pravijo, da nobena nevesta ni vesela. Srečna pa je gotovo; saj je dobila od gospoda marquisa briljanten kinč, ktereja jej je iz Pariza naročil. In sestra Lujiza, ktera je menila, da ga dobode ona od gospoda marquisa, se je jokala potem celi teden.

Leonora obmolkne pri zadnji novosti. Da bi jej fant bil neresničnih dogodjajev pripovedoval, tega ni mislila; pa če se bi jej on tudi bil po otročje zlagal, vsaj eno se jej je zdelo verjetno, da ta ženitev ne teče po gladkih potih.

V tem trenutji se zasuče kočija v drevored, ki se je raztezal do širokih kamenitih stopnic, in postoji pred vežo dobro jej znanega gradiča.

III.

V Valerijinem objemu in v njenem pogledu, ki je samo dobroto izraževal, zapustila so Leonoro vsa prejšnja premišljevanja. Kako blagodejen je trenotek, ko po dolgi ločitvi zopet slonimo na prsih pravega prijatelja s prepričanjem, da je srce, ktero bítí čutimo, naše, da je ono kljubu daljavi, ki nas sicer loči, vselej nam zvesto ostalo.

S takimi čuvstvi je Leonora pod pazuo svoje prijateljice koračila skoz prostorno predsobo, ki je vodila v sprejemnico. Tja prišedši pomagala jej je Valerija sneti klobuk in plašč, potem jo pa privedla na sofo rekoč: Predno te popeljem v tvojo znano sobico, darovati mi moraš nekoliko časa.

Kje pa je tvoj soprog, kje so tvoje hčerke? segla jej je Leonora v besedo; rada bi jih že pozdravila. Posebno bi pa rada mladi nevesti čestitala.

Kakor rahel mraz je pretreslo pri teh besedah Valerijo. Zdaj še le, ko je bilo minolo prvo navdušenje svidenja, zapazila je Leonora, da je Valerija v teku enega leta vidno shujšala. Njeni život ni bil več tako poln, na čelu se je prikazovalo nekoliko gub, ki so naznanjale skrbi, in oko je kazalo, da se je večkrat solzilo.

Valerija je štela deset let manj, kakor Leonora; ali ker je bila nekdanj redka lepotica, smela se je še lepa gospa imenovati. Ko jo je

Leonora lani zadnjič videla, bila je še dobro ohranjena, a letos je kazala najmanj petdeset let.

Leonora še ni imela dosti časa opazovati te spremembe v Valerijinem obrazu, ko ta nekoliko bojazljivo reče:

Moj soprog je z deklicami na sprehodu in mislim, da bode vsak čas zopet tukaj. Kar pa zadeva Melito — pri tem imenu premolkne, a kmalu s težkim glasom dostavi:

Leonora, bodi mi sedaj v enem najvažnejših trenutkov mojega življenja moja svetovalka. Pomagaj mi ti s svojo veljavno besedo. Izkušaj ti s svojo izgovornostjo v Meliti vsaj spoštovanje do njenega ženina vzbuditi.

Ali ste dobro čuli Leonorini ušesi, ali so dobro videle nje oči, da je njena nad vse ljubljena Valerija sedela takó obupna poleg nje? Kakošne so te besede, mislila je Leonora pri sebi: Meliti vzbujati spoštovanja do svojega ženina? Kje pa je ostala ljubezen, toliko potrebna pogodba vsakemu zakonu? In ta materina skrb! Ali je treba, da se Melita moži, ako nima k temu volje?

Po njeni glavi je rojilo kakor v panji. Hotela je popraševati, dalje poizvedavati, a Valerijina pobitost jej ni pustila vprašanj staviti. A nekaj je vendar morala odvrnuti; zatorej reče:

Vsa moja pomoč ti je na razpolaganje, ako te morem tolažiti, ako morem Melito spraviti na tebi zaželjeno pot. Ali, ljuba moja, predno se lotim takó težkega posla, ktereга vzamem samo iz ljubezni do tebe in tvoje rodbine ná-se, morala bi na tanko poznati okoliščine.

Valerija je povzdignola pri teh besedah glavo, ali v njenem obrazu je bil izražen hud notranji boj. Pogladila si je z levico mračno čelo, kakor da bi si je hotela razvedriti, desnico je pa déla na srce, kakor bi je hotela upokojiti, in začela z resnim glasom:

Ah Leonora, kako se vsaka nepremišljenost v življenji maščuje! Kako so bridki nje nasledki, posebno kedar zadenejo nedolžne osebe! Ti poznaš izvrstni značaj mojega Karola. On je dober soprog, skrben oče, priden in vesten gospodar. Strasti so njemu popolnoma neznane. A kakor ni nič popolnega ~~in~~ solncem, tako ima tudi moj Karol jako nevarno slabost: on je včasih nepremišljen. Zdaj bode leto, nadaljuje, kar je bil v glavnem mestu po opravkih. Tam se je nekterim prijateljem pritoževal o vedno manjših dohodkih zavoljo slabih letin in o vedno večih stroških. Prijatelji so mu svetovali, naj poskusi srečo na borzi, češ, da je že mnogim bila sreča prijazna. Ne da bi se bil s kom dobro prej posvetoval, začel je staviti in — tu si je Valerija zakrila oči — v kratkem času izgubil petdeset tisoč goldinarjev!

Usmiljeni Bog! je na tihem vzdihnola Leonora. Valerija pa zopet nadaljuje: Leonora, kakošni so bili naši dnevi po takošni izgubi! Naše

premoženje je veliko, ali na razpolaganje imamo samo njegove dohodke: premoženja se ne smemo dotakniti, ker je ono, kakor veš, fideikommis. Kaj je bilo storiti? Svota je morala biti v teku enega meseca povrnena, ali pa je Karola čakalo gorjé. Bog, in on je oče peterih otrok! Glej mojo glavo posuto s sivimi lasmi; oni so nasledki in spomini onih grozovitih duij. Ali Bog, ki ni hotel, da bi se bili v obupu izgubili, bil nam je vsaj za trenotek milostljiv.

Med najboljšimi Karlovimi prijatelji bil je vedno tudi marquis Konrad. In ko je naju v nesreči ves svet zapustil, dobi Karol od marquisa pismo, v katerem mu je na posodo ponujal onih petdeset tisoč goldinarjev. Povrnol pa bi mu jih Karol naj v desetih letih.

Marquisova postrežljivost je nama bila v veliko pomoč, ali le v pomoč, kakoršna je nevarnemu bolniku zdravilo, ktero mu podaljša življenje za nekoliko trenotkov, a za dalje ga zavarovati ne more. Sprejela sva hvaležno to ponudbo, a misel, da imava sedaj velik dolg, ktereга nama bode v določenem času poplačati težko mogoče, naju je spremljevala noč in dan.

Karol je bil po tej nezgodi vedno v obupu. V svoji veliki nesreči je skoro pozabil, da je soprog, da je oče nepreskrbljenim otrokom. Kaj pa jaz? — Po dnevu sem kakor senca hodila po sobah, solze zakrivaje, ter se mirno kazala družini in otrokom, katerim je naša nesreča še do danes neznaná. O! človeški obraz je prava krinka, pod ktero smo dostikrat prisiljeni zakrivati svoje najsilovitnejše občutke. Noči pa sem prebila z molitvijo in jokom, a bile so tudi take noči, ko moliti nisem več mogla, oči pa so suhe ostale. — Leonora se je komaj solz vzdrževala, ko je slišala Valerijino pripoved.

Zakaj mi nisi o tem nikdar besedice pisala? jej očita potem ljubeznjivo. Saj je zaupanje že samo na sebi trpečemu človeku v tolažbo. — A zdelo se ji je, kakor da bi Valerija ne čula njenih besed, ker je vedno zrla nemo pred se. Leonora je tedaj takoj iz spoštovanja do njene tožnosti obmolknola, a Valerija nadaljuje:

Približeval se je čas, ko bi se imela prva svota marquisu povrniti. Pred tem pa pride pismo od marquisa. Pisrvo nam je naznanjalo, da se misli ženiti, zató da bi mogel svojo hišo na dostojen način gostom odpirati, ker je ravno za deželnega predsednika izbran. Ker pa ima Karol čvetero hčeri, mu naj eno v zakon dá, ako bode ktera privolila. Gledé dolga se bodeta potem poravnala. Karol je bil po tej vesti prijetno iznenadjen. Od veselja mu je prvikrat po dolgem času zopet zasvetilo okó. Zdelo se mu je, da neko težko breme pada z njegovega srca. Poleg tega ga je tudi vzradostila misel, da lahko ena njegovih hčeri postane soproga bogatega marquisa, moža starega spoštovanega imena in znanega vrlega značaja. Njegovo veselje in moje upanje, da zopet enkrat vedro vidim čelo moževo in prejšnji zadovoljni njegov obraz, okrepčalo je tudi mene.

Misel, da bi ena mojih hčeri marquisu svojo roko v zakon podala, bila je popolnoma po mojem okusu. Marquiza sem spoštovala že od nekdanj. Vselej kedar je v prejšnjih časih k nam zahajal, puščal je v meni utis svojih lepih lastnostij. Bil je Karlov sošolec, to je res, a bil je vendar celih pet let mlajši od njega. Da pa ni že prej mislil na ženitev, bile so temu njegove rodbinske okoliščine krive. Ta zaveza se je meni tedaj zdela ne samo velika sreča za eno mojih hčeri, ampak tudi čast za našo rodbino. A pri vsem tem vendar nisem mogla biti celó vesela. Zdelo se mi je, kakor da prodajam hčer, da si kupim nekdanji hišni mir. Dobro sem vedela, da marquis Konrad nima lastnostij, s katerimi bi se mogel prikupiti mladim devicam. Mladih devojk oči se ustavljajo le pri tem, kar jih mami, kar ima v sebi nekako zvuhanjo čarobnost. Lepota, postava, laskavost in dobrikanje: to je omama mladim srcem; za pravo ceno, za poštenost človeka, se one malo brigajo. Marquisova zvuhanjost pa ni posebno lepa, vendar pak čedna. Marquis je uljuden človek, a nepotrebnih besed, ali prilizovanja on ne pozna. Na videz je mrzel, a v prsih nosi gorko srce. Sodila sem, da bi se v njega mogla zaljubiti le bolj postavna in bolj priletna devojka. Ako bi ga mlada vzela, storila bi to le zavoljo velikega bogastva. Moje hčere pa: Lujiza v petindvajsetem, Ela v triindvajsetem in Serafina v edenindvajsetem letu, — na Melito ni niti misliti bilo — vse prenežno čutijo, da bi se določile vzeti moža samo zavoljo ugodnega življenja, ki bi jih v zakonu čakalo. Ta sodba je bila zopet grenka kapljica v kupici veselja, ktero me je nekoliko časa prevladalo. Razodela sem takoj tudi Karolu svoje dvome. A on ni našel k temu druge pomoči, kakor sladke besede in prigovarjanja, ako bi se nahajale zapreke.

Bila je to meni težka naloga: govoriti odslej naprej proti lastnemu prepričanju, podirati v srcih svojih otrok, tako lepe, s tolikim trdom vsejane blage nazore. To se mi je zdel hud greh. Hotela sem se zoperstavljati temu, kakor se mi je dozdevalo, sebičnemu nasvetu. Spomnila sem se pa zopet obupnosti Karlove in v duhu gledala, kako vsa rodbina v pogubo pogreza vsled nesrečnega dolga. In potem sem trdno sklenola premagovati se in poskušati vsa sredstva, da pregovorim k tej zvezi marquisovo izvoljenko, ako bi se temu zoperstavljala.

Moje in Karlovo prigovarjanje je napravilo utis le na Lujizo, najstarejšo mojo hčer. Menda zato, ker je ona kot petindvajsetletna deklica dobro čutila, da njej že zahaja prva mladost in z njo tudi izbirčnost; morda pa je tudi spoznala vredni marquisov značaj. Ona je bila popolnoma voljna, postati marquisova soproga, ako bi njo snubil. Že sem se v gorki molitvi zahvaljevala nebeški previdnosti, ker je stvar obetala srečen izid, a človek obrača in sklepa, Bog pa obrne in določi.

Marquis se je pričakoval. Namignol je namreč v pismu, da nas

obišče, in to smo si tako tolmačili, da pride snubit. K njegovemu prihodu smo priredili majhno svečanost in primerno oblekli vse tri starejše devojke. Marquis je prišel. Ah! kako mi je bilo srce, ko je marquisov pogled prehajal od ene hčere na drugo! Z marquisovega obraza pa ni bilo brati nobenega sklepa. Bil je prijazen, kakor navadno, pa ne bolj, kakor to dostojnost in uljudnost zahteva. Pri obedu mu je sedela Lujiza na desni strani. Mnogo mu je pravila o enoličnosti selskega življenja, o razkošnosti velikih mest in kakó si želi enkrat pogledati v veliki svet. Ona si je prizadevala, se njemu prikupiti, a marquis jo je voljno poslušal, pa ravno tako, kakor njene sestre.

Med tem priskačeta v sobano Melita in Alfonz; Melita v priprosti obleki, z dolgimi kitami, ki so jej čez rami visele, polna živahnosti pripovedovaje, kako je Alfonzu nagajala pri ribljenji v vrtnem ribniku. Potem se meni na stran vsede in začne s tekom svojih osemnajstih let jesti. Meni je pa bilo, kakor bi sedela na žrjavici. Tam se je Lujiza laskala s svojimi malo srečnimi domišljenji, tu pa sem gledala, kako marquis z vidno ugodnostjo opazuje Melitino priprosto in na pol otročje vedenje. Po obedu dam hčeram znamenje, da naj sobano zapusté. Najprej se Lujiza z umetnim poklonom poslovil. Enako ste storili Ela in Serafina. Priporočita se potem tudi Melita in Alfonz. Že sta hotela za sestrami oditi, ko marquis Konrad vstane, se njima približa, ter prime osupneno Melito za roko in jej ljubeznjivo poreče: Prosim gospodična, ali bi se ne hoteli še nekoliko pomuditi? Kako Vam je ime?

Melita je priprosto in z navadnim glasom odgovorila: Melita, gospod marquis!

Gospodična Melita, je on nadaljeval, Vi morate postati moja ženka. Ali bi to hoteli? —

Nikdar ne bom pozabila Melitinega obraza v tem trenutku. Pogledala je najprej marquisa, potem mene in očeta. Ker pa je na vseh naših obrazih videla le resnoba, ovila je molčé obe roki okoli mojega vratu in se tiho zajokala.

Nekoliko neprijetnih trenutkov je sledilo za tem prizorom. Marquis je prvi zadobil prejšnje ravnotežje in z mirnostjo dejal: Gospodična Melita, ali bi to tako nezaslišano bilo? Res, da za dvakrat toliko let štejem, kakor Vi, ali zato Vas bom znal tudi dvakrat bolj spoštovati in ceniti.

A ona zravnávši svojo postavo reče: Ali jaz Vas ne cenim! Zakaj ne snubite Lujize? Ona bi gotovo bila pripravljena. — Kaj ne mamica, — in pritislola je svoje mokro lice na mene — da ne pustiš od sebe svoje Melite?

Ubogi moj otrok! Ona je vedela, da je materino srce isti kraj, kjer sme otrok vsak čas tolažbe iskati. Ali moje srce, že dovolj trpeče,

jej ni imelo takrat drugega dati, kakor pomilovanja. Kaj sem tedaj hotela storiti? — Božala sem jej glavico in rekla: Melita, kar se tebi v prvem trenutju nepričakovano dozdeva, to bode tebi v veliko srečo. Potolaži se, in kedar se upokojiš od prve vznemirjenosti, bodeš o tem čisto drugače sodila, kakor sedaj. —

Iztrgala se mi je iz naročja, še predno sem te besede prav izgovorila, nemo se poklonila ter odšla.

Kmalu sem tudi jaz sobano zapustila. Marquisu roko podavši sem izkušala Melito zagovarjati, češ, da je boječa vsled svoje mladosti, a ker je dobrega srca, se bode udala in še njega ljubila, prej nego se sama tega prav zavé. — V resnici pa sem bila jako neverna in o tej stvari nasprotnega mnenja.

Osodepolni dan je minol. Po tej dogodbi smo se vsi trudili Meliti dokazati, kako bode srečna, če postane marquissova soproga. Moja naloga pa je še bila, jo prepričati, da ne sme nikdar devojka, če tudi še tako mlada, tako ugodne prilike opuščati; kajti dostikrat se zastonj pričakuje, da bi se zopet prikazala: da domišljije, osobito pa ljubezenske, hitro izginejo, bodisi soprog še tako in tako mlad. Melita se je potem udala; ali kakošne spremembe so se od one dobe z njo godile! Ona se ne joče, ne vzdihuje, postaja vedno bolj resna in stroga. Prejšnji smehljaj, ki jej je tako lepo pristojal, je celó izginol. Mrzla je proti ženinu, osorna v družbi, nepotrpljiva s posli. Za vse priprave svoje poroke nima najmanjšega čuta: Ne govori drugega, kakor najpotrebnejše reči, mene in očeta se pa vidno izogiblje. —

Hotela je Valerija še dalje govoriti, a solze, ktere je do sedaj vzdrževala, pritekale so jej siloma iz očíj.

Najbolj me boli, je vzdihnola, da me lastni otrok zanemarja. —

Leonora je s težkim srcem poslušala Valerijino povest. Rada bi bila pomagala, pa kako bi to mogla, predno ni sama govorila z Melito in pa marquisa Konrada osebno spoznala?

Valerijine solze so se bile posušile. Sklenola je potem utrujena roke in dejala: Zdaj ti je vse zuano, Leonora; ničesar ti nisem priknila. Povej mi zdaj svoje mnenje o celi stvari. Kaj nam je storiti?

Valerija, odgovorila je Leonora resno, težko ti povem, kako me veseli, da ste našli rešitelja v osebi vašega marquisa. Vesela sem, ko vem, da ima Melita postati soproga blagemu in bogatemu možu; ali da Melita pri vsem tem trpi, da izgubi morda za vselej mir in svojo srečo, ako postane žena možá, kterege ne bi ljubila, zdi se mi jako žalostno.

Ali, jej odvrne Valerija, moj zakon s Karolom je bil tudi sklenjen brez mojega nagnenja. A zagotavljam te, da mi je pozneje postajal od dne do dne ljubši, in reči smem, da je bilo moje zakonsko življenje z njim vedno srečno. Nemogoče ni, da bi enako tudi z Melito ne bilo.

Tvoje mnenje je pametno in jako možno, odgovorila je Leonora, a vendar se mi dozdeva, da je ta tvoj up sezidan na negotov slučaj. Na vsak način bi bila Melitina žrtva velika, kajti vse bogastvo in ugodno življenje, veruj mi, bode le majhno povračilo njenih stoterih vsakdanjih muk.

Kaj je tedaj storiti? poprašuje Valerija.

Kaj storiti? ponavlja Leonora. Podaljšati čas poroke, ter čakati, da okolnosti, slučaji, božja previdnost in nekoliko pametnega našega prizadevanja približajo k prijateljski zvezi dvoje src, namenjenih skupaj živeti.

Tu je pretrgalo pogovor rahlo trkanje na vrata. Bil je sluga, ki je naznanjal, da je miza k večerji pokrita.

Ljuba Valerija, rekla je Leonora, meni je zdaj nemogoče, kaj po-
užiti. Tudi bi po vsem tem, kar sem danes zvedela, nezmožna bila z
zbranim duhom govoriti. Oprosti me tedaj za nocoj pri svojej rodbini s
kakim koli izgovorom. Jutre najdeš v meni zopet mirno Leonoro.

Končala pa je z besedami: Moli in upaj! Poleg žalosti biva blizu
pomoč. — In ločili ste se. (Dalje pride.)

Zdravniški poskus.

Humoreska.

V predmestji nekega mesta na Slovenskem je živel krčmar, zvest svoji obljubi, da bode gostom vselej z dobrim vinom postregel. Zavaljo tega je tudi imel vedno dosti gostov, čeravno je bila njegova gostilna zvanaj mesta in nekaj s pota. Ker je vselej točno plačeval, mu je tudi vino vsak rad prodajal, ali on ga ni od nikogar kupil, če se ni mogel popolnoma na-nj zanašati. Tako je tedaj imel vedno dobrega vina, in vedno dosti vsakdanjih gostov. Okoli ednajste ure predpoldnem so se naravno pri njem shajali mestni zdravniki, ki so hodili od bolnikov domú ter se tukaj nekoliko pogovorili in kupico stariue posrkali. Nekega dne jim je zmanjkalo učenih zdravniških pogovorov, ker skoro v celem mestu ni bilo bolnika; zato so začeli govoriti o trdem krčmarjevem zdravju. „To mora drugače biti, reče dr. Jesih; tega deda moramo pregovoriti, da je bolán.“ Vsi temu pritrdijo. Takoj se pogovorijo, kako se hočejo tega lotiti, si razdelijo naloge ter se smeje razidejo.

Da se pa naslednje laže razumi, se naj opomni, da je krčma stala kraj ceste, zdravniki pa so se vselej shajali na vrtu, od koder se je čez dvorišče videlo k vratom, kjer so gostje dohajali.

Ob ednajstih je že krčmar vsak dan stal pri vratih in pričakoval svoje goste. Tako tudi drugi dan potem, ko so se zdravniki zoper njegovo zdravje zarotili.

x Roka in srce.

Novela.

(Dalje.)

IV.

Drugo jutro je vzbudilo Leonoro rano trijančenje iz bližnje farno cerkve, ktero je naznanjalo nedeljo. Pazljivo je poslušala Leonora nekaj časa prijazni glas zvonov, katerih jek je odmeval po tihi dolini do temnega gozda pod goró. Kolikokrat je že Leonora zamaknena poslušala te melodične glasove, a vsakokrat je bila od njih začarana, kakor da bi jih prvič slišala. Leonorina juterna molitev je bila kmalu opravljena. Odprla je široka okna. Iz oken se jej odpré krasen prizor. Bilo je sredi avgusta. Priroda je tako nekako oživela po hladnej rosnej noči, ki je prišla po vročem dnevu. Solnce je prijetno razširjalo svoje žarke nad polji in vinogradi, nad poslopji in vrhovi grajščinskega gaja. Leonora je bila nekaj časa v krajino zamaknena. Kako prozaičen je proti temu pogled iz njenih mestnih oken! Zato je gluena polglasno rekla: Kako ljubeznjiva si priroda! A škoda, da tudi tvoja krasota mine, kakor je vse v življenji minljivo. Solnce na večer zaide in tudi ves ta čar izgine z njim. Ali Leonora, očitala si je potem smejé, ne govori vendar, kakor pesniki. Ti in pa poezija, kakošen razloček! Sicer pa, tolažila se je sama, tudi tvojim že popoluoma prozaičnim letom izvira še en vir poezije. In ta vir je tam, kjer leži bolnik, potrebujoč tolažbe, kje je kaka sirota potrebujoča pomoči. Braniti nesreči z dobrimi nauki, navduševati k čednostim z lepimi zgledi, otirati solze, tešiti obup, to je tvoja poezija.

Bilo je pol sedmih. Leonora se je šetala po drobnem pesku v gaji. Obhodila je tudi sadni in cvetlični vrt, tu odtrgaje kakej cvetlici veliko lističje, tam popravlja v tla prikloujeno steblo kake vrtnice. Obiskala je tudi čebeljuak. Pozdravila starega več let jej znanega vrtnarja in mimogredé zamenila tudi nekoliko besed s kuharico, ravno prihajajočo od cerkvenega opravila. Znaná jej je bila domača navada, da se rodbina še le ob pol osmih zbira k zajuterku. Imela je tedaj še eno uro za sé časa. Poleg vodometa je stala prijazna kolibica, in v to kolibico je stopila.

Še ni sedela dobrih pet minut, ko se prikaže na stezici senca neke prihajajoče osebe. Približa se visoka ženska postava v modrej kašmirovej obleki, obrobljenej z belimi zobci.

Melita je vzkliknola Leonora iznenadjena, ti se tako rano sprehajaš? In hitela jej je nasproti, podajajoč jej obé roki v pozdrav.

Melita jej prijazno roke stiska ter reče: Dobro došla, gospodična Leonora! Vi pa že počivate? To mi svedoči, da ste že dolgo na nogah.

A ni poljubila Leonore, kakor je to prejšnje krati storila. V okusni obleki se je Melita vedla, kakor kdor prvokrat v kako imenitnejše društvo stopi, ter ne vé, kako bi se obnašal. V cvetu svoje mladosti, v blesku svoje lepote stala je pred Leonoro kakor boginja. Ostro jo je z očesom opazovala, kakor da bi jej hotela v dušo pogledati in reči: Ali mi menda tudi ti hočeš čestitati?

Melita je bila prava podoba svoje matere, kedar je ta bila v njenih letih. Imela je nje visoko postavo, nje lepo vzrastli život, isto milobo sijeto iz njenih velikih, črnih, mislečih očíj; njeno lepoto, so poviševala bela koža in majhna ustica, ki so se zdela vstvarjena samo za nasméh.

Melita, jaz te, Melita jaz Vas... Leonora ni vedela, kako bi jo nazivala. Sree jej je svetovalo jo tikati kakor doslej; njena ponosna podoba pa jo je nehoté posilila k vikanju. Zmagalo je vendar sree, ostala je pri tikanji mené, da jej bode pozneje, kedar postane marquisinja, poiskala novemu stanu primerni naslov. Melita, jaz te več ne poznam, takó močno si se spremenila. Kakor vrtučna popika čez noč, tako si se ti razvila in si postala iz otroka cela gospá.

Hoteli ste reči, odgovorila je Melita z nasmehom, da me ne poznate, ker sem oblečena in počesana, kakor dvorna dama. Ali ne vidite, da so me napravili po sili starejšo? Nališpali so me, kakor pupiko, da postanem vrednejša nevesta čestitega ženina!

Melita, jaz še gledala nisem na tvojo toiletto, temveč na tvojo osebo. Kar pa zadeva tvojo poroko z zares častitim ženinom, vedi, da so božja pota čudovita, in boljše je, da se podamo v vodstvo nevidnej roki, nego da se njej upiramo. Marquis Konrad, kakor sem za gotovo zvedela, je mož, vreden spoštovanja in ljubezni svoje izvoljenke. Mirno in zadovoljno življenje ti je zagotovljeno na njegovi strani. Treba je samo, da si še ti s svoje strani nekoliko prizadeneš biti mu dobra.

Leonora je te besede govorila resno in brez Melitinega ugovarjanja. Ko je ponehala, zdelo se jej je, da je za prvi početek bila z Melito nekoliko prestroga; a vedela je iz skušenj, da je pri trdnih značajih, kakor je Melitin, kjer se žalost navadno spreminja v ironijo, a ne v mehko, treba rabiti ostro orožje, da se namen doseže. Njena mati bi bila pri njej več dosegla, ko bi bila poleg solz, prošenj in dokazovanj tudi nekoliko strogosti uporabila.

Gospodična Leonora, odvrne zdaj Melita, zastonj se niste sinoči z materjo toliko časa mudili. Slutim, kaj Vam je ona razodela in sem skoro prepričana, da ste se od nje ločili z obljubo, potruditi se na vso moč, da me spoprijaznite z mislijo na marquisa. Od tod menda Vaš neprizakovani napad na mene. Ne vem sicer, kaj se je zgodilo med mojimi roditelji in marquisoni. Nekaj posebnega gotovo mora biti; drugače bi se ne bila na enkrat mama spremenila. Saj je ona večkrat dejala, da vse

tri sestre z Alfonzom vred rajši oddá, kakor da bi se ločila od svoje Melite. Tako pa me s samovoljo sili čim preje postati marquisova.

Melita, vsaka žrtva, katero komu prinašamo, povrača se stotera. Koliko več pa one, ki jih prinašamo roditeljem. Ti čutiš, da srce tvoje matere nekaj teži; ti slutiš, da njene skrbi so v nekaki zvezi s tvojo poroko. Melita, ako v resnici ljubiš svojo mater, ali te nje srčni mir ne veseli? Ali se nočeš materi nekoliko požrtvovati? Kar pa v resnici ni nobena žrtva; kajti enako bi prej ali slej, če ne ravno marquis, pa kdo drug prišel te snubit in te odvedel iz rojstvenega doma. Ali pa veš, da bi oni drugi bil marquisovega vzglednega značaja? Marquis pa, kakor ti zagotavljam, te resnično ljubi, on te spoštuje, on ti dá uživati ugodnosti življenja. Zmožna bodeš tudi drugim ljudem dobrot deliti, kar ti dá pokusiti okus najslajših čutov: dobrodelstva. Kaj hočeš več?

Kaj hočem več? rekla je srdito in krenola nevoljno z životom. Ljubiti hočem svojega ženina in biti od njega ljubljena. To je vse kar zahtevam. Ne prašam za vse dobrote in za ves blesk bogatije, katero mi vsi obetate. Jaz nisem razvajena v mehkužnosti. Živela sem do sedaj zadovoljna in brez visokih želj, in tudi za naprej ne hlepim po ugodnostih, ki so mi neznane. Marquisa pa jaz ne ljubim, a dvomim, da bi tudi on mene resnično ljubil. Sumila bi celo, da me smatra za igračo.

Leonora je stala za eden trenotek osupnena. Previdela je, da Melita ni samo telesno, ampak tudi duševno se razvila, odkar je ni videla. Način, kako je ona vse to povedala, se jej ni zdel podoben trnavosti lahkomišelnih osemnajstih let. Zdelo se jej je, da je Melita govorila z razumom in s čutom, kteremu se je poznalo, da prihaja iz ranjenega pouosa. Vendar pak jo je tudi obšla misel, ali ni morda modro nje govorjenje le sad čitanja pretiranih romanov, v kterih se govori o zadovoljnosti dveh src v majhni bajtici. Šla je torej za eden korak dalje, hoté na tanko spoznati vse njene namene in misli o tej stvari. Zato je na eukrat svojemu govoru dala milejšo besedo.

Melita, iz česa pa sklepaš, da te tvoj ženin ne ljubi? Ali misliš, da samo oni ljubijo, ki to ponavljajo desetkrat v eni uri, ki večno blodijo o čarobnih očéh, o sladkih ustnicah in tako dalje naprej do rudečih nohtov na prstih izvoljene svoje, ki pri vsaki priliki prisegajo večno zvestobo, v resnici pa še ne poznajo veljave dane besede? Mož, ki v resnici ljubi, draga Melita, govoril ti bo o tem manj ko mogoče. A ti imaš vendar mnogo prilik se prepričati o pravem njegovem nagnenju do tebe. Eden srčen pogled, eden nepričakovan trepet njegovega glasú, ena lahna mimogredoča rudečica na njegovem licu — so prikazni ljubezni pri izobraženih možéh. Oni si niso svesti teh sprememb na sebi; zgodile so se brez njihovega hotenja. A ti jih na svojem ženinu srečno zapaziš in njih spomin shraniš v najskrivnejši kotiček svojega srca.

Kaj veste Vi, gospodična Leonora, o ljubezni, da s tako gotovostjo o njej govorite! segla jej je Melita nekoliko zbadljivo v besedo.

Leonora je po teh besedah pogledala na tla. Saj res, je mislila pri sebi, kaj vem jaz o ljubezni? Vendar pa je ni prestrašilo Melitino poroganje. Vedela je, da je Melita mlada in da je vedno bila nekoliko nagla. Ali je čudo, ako zdaj razdražena, postaja burna celó do razžalitve? Z druge strani pa je tudi vedela, da ima Melita blago srce. Zato jej ni zamerila onih besed. Z enako prijaznostjo, kakor prej, je torej nadaljevala: Marquis Konrad, kakor sklepam iz vsega, kar sem do zdaj o njem slišala, je mož mirnega značaja in maloheseden. Ljudje takega značaja pa v eni besedi povedó več, kakor drugi z dolgimi dokazivanji. Ako pa to pri njem velja v navadnem življenji, koliko več potem v važnem stanu, v katerem je on sedaj kot ženin. Ako pa mož njegovih let pové, da ljubi in iz ljubezni snubi, sme se mu gotovo verjeti. Veliko žaljenje bi bilo vsako nezaupanje, ktero bi se mu skazalo. Bodi odkritosrčna, Melita, ali se ti dozdeva, da bi tvoj ženin ugodnejši utis na-te napravil, ko bi skakal okoli tebe in se tebi laskal? — Gotovo da ne. Kar je prizanesljivo petindvajsetletnemu mladenču, to je nepristojno možu njegovih let. Ali si pa tudi kedaj pomislila, Melita, da mu ti sama s svojim mrzlim obnašanjem zapiraš pot k svobodnejšemu približevanju?

Pri teh besedah je Melita pobesila oči, kajti ona se ni mogla pravega uzroka zavedeti, da je marquis ne bi ljubil.

Ali čemu toliko besed, rekla je na to Melita nevoljna; zastonj je Vaš trud. Sicer pa se naj máma ne vznemirjuje! Jaz sem jej dala besedo, da dam marquisu roko, in to besedo hočem tudi držati. Česa več od mene zahtevate?

Melita, tvojej materi ne zadostuje, da samo postaneš soproga marquisova; ona te hoče tudi videti zadovoljno in srečno. Melita, marquis ne bode silil s poroko, ako ti —.

Že vém, segla je Melita naglo v besedo; mama mi je sinoči naznanila, da se podaljša čas poroke. Tedaj ste Vi bili oni modri advokat, ki jej je dal ta nasvet? Prazno to odlašanje! Danes je moj drugi oklic; prihodnjo nedeljo bo zadnji in potem — in potem, ponovila je s silo in srdito, podam marquisu, kakor sem obljubila, rokó. Ako biti mora, čim preje tem bolje. Zdaj veste vse. Z Bogom! — In poklonivši se odide.

Leonora je bila pobita. Takošen boj, mislila je pri sebi, toliko besed, a kakošen je njih učinek? — Da sem zvedela, kar sem že prej vedela, da se ženitvi ne zoperstavlja, da pa njeno srce nič o njej vedeti neče. Vrh tega še imam njeno neprijateljstvo.

Zapustila je kolibico, kjer si je prej duševnega zbranja obetala. Malo časa je manjkalo do pol osmih; zato se je obrnola proti gradu.

Med potem jo sreča Alfonz. ki jo je v skrbéh poprašal, zakaj tako resno gleda.

Ali Vas je menda Melita razžalila? Odpustite jej, gospodična Leonora, ako Vam je kaj storila. Odkar vé, da postane visoka gospá, tudi mene prezira in je neuljudna postala.

Ne, Alfonz, Melita me ni razžalila; bila sem samo zamišljena. A lepo ni, da ti slabo meniš in govoriš o svojej sestri. Ona ni več otrok, da bi se s teboj še dalje igrala. Ona ima sedaj veliko skrbíj s pripravami za poroko. Zato jej moramo odpustiti, ako je včasih nevoljna.

Dalje se je Alfonz potožil: Bojim se celó, da iz obljubljenega konjička nič ne bo. o katerem že vsako noč sanjam.

Nekaj Leonorinih tolažilnih besed je kmalu Alfonza razvedrilo in ga rešilo te skrbi. Oh, si je mislila Leonora, ko bi enako mogla razvedriti in pa tolažiti Melito in njeno mater!

V.

Bila je sreda. V soboto popoldne se je imela vršiti Melitina poroka. Vsa hiša je bila zaradi tega po konci. Melitina mati se je s hišinjami podvizala nakladati Melitino halo. V kuhinji so se trudili s pripravljanjem raznih jedil. Pred glavnim vhomom v grad in po drevoredih se je pa potil vrtnar s pomagači ter napravljaj slavoloke. Roké slednjega človeka v hiši so imele za ta dan nekaj opraviti. Vendar so bile vse te priprave brez pravega življenja. Melitin oče je okoli hodil zamišljen, kričeč nad slugami, kar doslej ni bila njegova navada. Mati si je pogosto otirala solzé, malo govorila in skoro nič jedla; Lujiza je gledala žalostno in pogosto vzdihovala; Ela in Serafina ste obžalovali Melitino osodo; Alfonz pa je bil malobeseden, vedno v upu in strahu živéč zavoljo svojega obljubljenega konjička. Samó pri Meliti ni bilo nobene spremembe. Bila je kakor ves čas svojega nevestinega stanú, tiha, mrzla, zdražljiva. Po zadujem pogovoru se je vidno izogibala Leonore. Leonori ni bilo več mogoče, da bi se še enkrat sama z njo razgovarjala. Po Valeriji je bila Leonora zvedela, da Melita na nobeden način ne privoli časa do poroke podaljšati; ostalo je tedaj vse pri starem. Neka neugodna tišina vladala je ves ta čas v hiši, kakor v prirodi pred nevihto. Pogovori so bili medli in pretrgani; obnašanje prisiljeno. Kam je zbežal nekdanji blaženi mir in odkritosrčna medsebojna zaupnost te rodbine?

Še le marquisov prihod je prinesel nekoliko življenja v hišo. Potem so se pogovori živahnejše razvijali. Marquis je bil ljubeznjiva prikazen, razumen in izobražen mož. Tudi njegova vunanost bi se smela bolj med lepe šteti. Bil je postaven, bledega lica, visokega duhovitega čela in pametnih očij. Gosta črna brada dajala je njegovemu obrazu neko popolnost. Premalobeseden ni bil, a tudi ne prezgovoren. Vodil je vsak govor dostojno

in zanimivo. Kar je govoril, je bilo preudarjeno. Z Melito sta malo govorila, ker se ni k temu zavoljo njenega izogibanja dosta prilik ponujalo. Melita mu je na vsako njegovo vprašanje sicer uljudno odgovarjala, a kako maločutno so se glasile njene besede! Njeno obnašanje proti njemu je bilo dostojno, a vendar se je pri vsaki priliki kazalo, da se premaguje. Marquis je bil v svojej rahločutnosti gotovo pripravljen, se njenej roki odpovedati, ko bi se bal ne bil, da bi ta odpoved ne bila za-nj prehud srčni udarec. Ljubil jo je že pregloboko, in njegovo čutje je postajalo tem močnejše, čim bolj je ona hladna bila proti njemu. Upal je vedno, da bo zopet videl na njenih ustnih oni srečni otročji nasmehljaj, ki je njega s početka bil tako očaral.

Osodepolni dan Melitine poroke je napočil. Marquis in Melita sta bila bolj bleda, kakor so navadno poročenci, ker sta s preraznovrstnimi čuvstvi stopila pred oltar. Crkvena svečanost se je bila brez vseh ovir in zaprek zvršila. Po grajščini je bilo vse živahno od mnogih in odličnih gostov, sorodnikov in prijateljev ženinovih in nevestinih. Na povratku iz kapele reče marquis Meliti stisnovši jej roko: Hvala Melita, da me delate takó srečnega! — Ali to njegovo prijazno približevanje ni ganolo Melite. Imela je za njegove gorke besede le mrzli poklon.

Leonora, ki je vse na tanko opazovala in Melitino mrzlo obnašanje več ko ~~krat~~ videla, je to silno mrzelo. Neka otožnost, ktera se je hotela v nevoljo spremeniti, jo je začela obhajati. Takó mlada, si je mislila, a že tako trda! Tako lepo teló, a tako mrzla duša v njem! Ura, da bi novoporočenca se odpeljala, je prišla. Leonora porabi trenotek, ko je marquis ravno sam stal pred krasnim šopekom opazujoč umetno zbrane cvetlice, da se mu približa in od njega vzame kratko slovó. Meliti pa je samó nemo stisnola roko. Na to je zbežala v svojo sobo, da ne vidi objemov in solz pri slovesu. Tukaj je zamišljena v resne slučaje človeškega življenja čakala, da bi videla kočije gostov, posebno pa nevestino odhajati. Med tem se nenadoma sobina vrata odpró. Vstopila je v popotni obleki Melita sama. Ne pogledavši Leonore se vrže v naslonjač, si obraz z rokama zakrije in se bridko zajoče.

Hvala Bogu! vzdihnola je Leonora, solze so led srea prodrle. Pustila jo je, da se izjoče; saj je dovolj dolgo trpelo, prej nego se je dala premagati od svoje jej prej lastne rahločutnosti. Svečanost današnjega dne, slovesne besede svečenika, ki ju je poročil, utisi slovesa so Melito ganoli. Da bi se ne pokazala premehka, je pribežala v sobo Leonorino, da si z jokom olajša stotere občutke, ki so jo težili.

Leonora je bila ginena. Položila je roko na njeno priklonjeno glavo in v solzah rekla: Uboga Melita, res mnogo si danes pretrpela. Ali bodi utolažena in vedi, da se ti bode vse trpljenje izvirajoče iz premagovanja in preudarjanja z blagoslovom povrnolo: Vedno se te hočem spominjati,

ljuba Melita. Z živim čutom bodem spremljevala tvoja pota v življenji. Tudi materini blagoslov te bo spremljal povsod. Kjer pa se vzdiguje materina molitev, tam vlada tudi mir in nebeška pomoč!

Melita vstane, objame Leonoro iskreno in reče: Z Bogom, gospodična Leonora; odpustite, da sem Vas zadnji čas pogostoma razžalila.

Z Bogom, je ponovila Leonora, potrudi se ljubiti svojega soproga!

Med temi besedami je Melita izginola ravno takó hitro, kakor je bila nenadoma prišla.

Kmalu potem je kolesno ropotanje naznanjalo svatovni odhod. Leonora ni imela več veselja gledati za njim. Sloneč v naslonjači, kjer se je Melita razjokala, si je brisala solzne oči in polglasno šepetala: Bog vaju spremljaj, Bog vaju združi! (Konec pride.)

Popotne opazke.

(Dalje.)

III.

Preidem na Francosko ter po ovinkih na Nemško. Francijo sem obiskaval in spoznaval poprej ko je bila še Napoleonska in sedaj ko je republikanska, pa vselej bi mogel reči o njej: Francija je srce Evropi, kterege bitje vsi evropski narodi čutijo, Francija je glava Evropi, iz ktere jasne misli in svetli ideali vsem evropskim narodom prihajajo, Francija je zrcalo Evropi, v katerem se vsi evropski narodi in vse evropske države ogledujejo.

Zato pa je narodu francoskemu mnogo zavidnežev in obrekovalcev; se vè da najbolj osorni so mu sosedje Germanci. Vendar kaj pomaga tem vsa črna zavist, vse slepo in hudobno obrekovanje? Kaj so koristile združeni Germaniji najsijajnejše zmage in plačilo za nje neštevilne milijarde, ogromni kupi zlatá? V kakšen prid ste ji zaplenjeni provinciji Alsacija in Lorena? — Ne poznam v zgodovini primera, kjer bi takšno poraženje in tolike nezgode, kakoršne so v zadnji vojski Francoze zadele, kateremu zmaganemu narodu na toliko korist in slavo bile, kakor zadnjič francoskemu. Čudno in paradokсно se človeku dozdeva, da Francija ni za moči, ktere je izgubila, oslabela, temveč se okrepila, da ni za milijarde obožala ona, ki jih je plačala, temveč Germanija, ktera jih je prejela, da nemške zmage niso došle Nemcem na prid in srečo, temveč Francozom, pa vendar je tako; kamorkoli prideš na Francoskem, povsodi najdeš večje blagostanje, večje zadovoljstvo, večjo srečo nego na Nemškem. Za dobe cesarstva je vsaktera korrupcija kakor težka môra Francijo tlačila; to pošast so ji Nemci proti svoji volji odgnali ter še povrh

× Roka in srce.

Novela.

(Konec.)

VI.

Po odhodu Melitinem je bilo na gradu še bolj žalostno nego poprej. Melita in njeni soprog sta se mudila že tretji teden na potovanji. Bila sta najprej v Parizu, potem v Italiji, kjer sta obhodila najlepša mesta. Čez eden teden sta bila namenjena se v domovino povrniti v mesto N., kjer bi živela. Melita je med tem dvakrat domu pisala, marquis pa enkrat. Nobeden njiju pa ni v pismih o ničem drugem govoril kakor o potovanji, o krajih in njih imenitnostih. Melita ni nikdar omenjala svojega soproga in marquis nikdar Melite. Njuna pisma so imela bolj stvaren, kakor oseben in prijazno-srčen zadržaj, kar je med sorodniki bolj v navadi. Pisma so hodila v rodbini iz roke v roko, a vsak, ki jih je prečital, jih je položil nemo iz rok. Govorilo se je o potujočem paru kolikor manj mogoče. Tudi Alfonz, da-si se je sedaj skoro celi dan bavil s svojim konjičkom, marquisovim darom, je zapazil to žalostno spremembo v hiši. Zato je bil zdaj tudi on domá vedno tih in miren. Tudi Leonora ni je želela nazaj v mesto, kjer jo je čakalo stotero opravkov. Sedaj je prvič bilo, da si je želela z dežele v mesto; kajti dogodki zadnjega časa so jo delali otožno. Kakor pri prihodu je bil Alfonz tudi pri odhodu njeni spremljevalec na kolodvor. In zopet je Leonora iz okna železničnega voza kakor pred šestimi tedni pozdravljala sivi grad, že zavit v prvo jesensko meglo. A samo eden trenotek, in stisnola se je v kotiček svojega coupéja, prezrevši druge sopotovalce, živéč le s svojimi obilnimi mislimi in žalimi čuti.

Novoporočenca sta že bila prišla s potovanja na svoj novi dom. Oni mesec, kterega sta preživela na potovanji, je bil za Melito manj bridok od vseh drugih, ki so temu sledeli. Malo je Melita do takrat v svojem življenji potovala, malo poznala lepote in posebnosti krajev. Kot najmlajšo hčer puščali so jo roditelji vselej domá in s seboj jemali druge njene sestre, kedar so potovali ali pa obiskavali zabave. Zato se je Melita na svojem potovanji z radovednostjo svojih mladih let in z onim zanimanjem, s katerim človek prvič kaj posebnega gleda, udajala uživanju brezštevilnih novostij, ki so se v enomer prikazovale njenim strmečim očem. V svojej zamaknenosti je torej nekoliko tudi sebe pozabljala in marquisa ter takó manj čutila bridkost svoje osode. Skoro nevedoma je postala marquisu prijaznejša, menda iz hvaležnosti, da jej je dal uživati toliko krasnih, za-njo jako mamljivih prizorov. A ko je prišla s

potovanja na svoj novi dom, ko je njeno okó, kamor se je ozrla, od velike sprejemne sobane do zadnjega hišnega kotička gledalo le odsev velikega bogastva njej do zdaj še nepoznanega, spomnila se je priproste, a prijazne sobe svojega rojstnega doma, spomnila se je svojega novega stanú, in srce se jej je v prsih skrčilo. Zopet se je v njej oglasil oni nesrečni čut, ki jo je kakor strah že ves čas, odkar je nevesta, spremljal, da je prodana od roditeljev, privezana za celo življenje na možá, kterege ne ljubi, in to vse samó za prazni blesk, kterege iz cele duše črti. In umolknolo je, kar je bilo še blagega v njej. Zopet je začela žaliti marquisa z ledenim obnašanjem in mrzlimi besedami. A marquis je k vsemu temu ne le molčal, temveč še pomnoževal svojo nežno pazljivost proti njej. Iz očij jej je čital vsako željo in ni poznal večjega veselja, kakor njej ustrezati s čimer si bodi. Njegova potrpljivost in udanost, kojoj pa je Melita za vsiljevanje smatrala, jo je še bolj dražila. In vse to je marquis delal iz svoje neskončne ljubezni do nje. A Melita ga je v svojej trdosrčnosti vendar dalje mučila, da-si je vedela, da tak način življenja med njima ne more dolgo trajati, da mora ali obrniti se na bolje ali na slabše. Ona pa je tirala te žalostne razmere tako daleč, da so pretile s slabim izidom.

Bilo je meseca februarja. Po dolgih sneženih dnevih se je zopet prikazalo solnce in prijazno sijalo po v snegu bliščečih strehah. Jasno nebo, ne navadna toplota po dnevu je privabila ljudi na prosto uživati predčutje mile spomladi.

Po ulicah je bilo polno šetalcev. Na oknu marquisove palače je leno slonela Melita in z mrklim očesom opazovala veselo gibanje mimogredočih. Kmalu pa se je bila tega naveličala ter se vrnola v sobo. Tu se je vsedla na blazino in vzdihovala od dolgega časa. Kako je bila že trudna svojega sedanjega življenja! Zanimala je ni nobena stvar, veselila nobena zabava. Sprejemala je pohode in sama le toliko obiskovala, kolikor je bila primorana to storiti kot marquisinja in soproga deželnega predsednika. Edino za kar je še marala, je bilo, da je igrala na glasovir najbolj divje fantazije, menda podobe njene razburjene notranjosti, in se pogovarjala s svojo papigo. Tudi sedaj spomnivši se papige stopila je pred pozlačeno kajbico in se tožno nasmejala, ko jej je papiga kričala nasproti v pozdrav. Zdaj potrka nekdo na njena vrata. Na Melitin oglas stopi v sobo marquis.

Ljuba Melita, ali te ne vabi iz hiše to krasno pomladansko vreme? Ako ti je ljubo, dam kočijo zapreči in se voziva nekoliko uživati danšnjega prijetnega vremena. Da bi peš hodila, je premokro vsled kopnečega snega.

Nisem pri volji, bil je nje kratki odgovor, in dalje je nagajala papigi.

Ali ti morda ni dobro, Melita? jej reče skrbljivo marquis: že nekoliko časa zapazujem bledobo na tvojem obrazu.

Odkar sem imela srečo Vas poznavati, ne vém, ali sem kedaj bila boljšega lica, kakor ravno danes.

Melita, povej mi, s čim bi ti olepšal življenje, in storim rad, naj stane, kar hoče.

Čemu mi hlinite skrbljivost, odkar me poznate, ko dobro vem, da Vas in ljubezen vodila izbrati me za svojo soprogo?

Melita! jej seže on v besedo.

Pustite mi izgovoriti, odvrne ona, kar mi davno srce teži. Potem se izgovarjajte, kolikor Vam ljubo. In ne da bi ga pogledala, nadaljuje: Vas in moje roditelje je vezala neka skrivna zaveza; a kakošna, mi še dan danes ni znana. V tej zavezi, kakor sem iz vsega skleपालa, je v Vaših rokah morala biti moč njim škoditi. Ali Vi ste porabili svojo moč v to, da ste si izbrali nevesto izmed nas štirih sester. V resnici, neblag čin moža. Izbrali ste potem mene, najmlajšo, ne prašaje za moj odgovor, ne čakaje, da bi se vsaj zavedela od iznenadjenja; mene ste hoteli, in morala sem z Vami. Z eno besedo, Vi ste, kakor se meni vidi, mene nekako kupili. Zato Vas tudi, namesto da bi Vas ljubila, kakor bi bila moja dolžnost kot soproge, sovražim!

Melita se je tresla na celem životu, ko je končala svoj govor. Ti-hota je vladala v sobi; le papiga se je jezno šopirila menéč, da jo Melita krega. Ne daleč od tod poleg mize je stal marquis z roko na-njo uprt, bled, ko bi bil brez življenja. Hotel je nekaj reči, a glas mu ne more iz grla. Polagoma se je zopet pobarvalo njegovo lice, njegovo visoko čelo je zadobilo gube, okó mu zabliskne s čudnim žarom, potem se resno pokloni in nemo odide. Bil je v tem trenutji podoba razžaljenega moža.

Po njegovem odhodu je bilo Meliti sicer lažje pri sreči, a polastila se je nje neka nezadovoljnost s samo seboj. Bil je glas vesti, ki jej je očital nedostojno in brezsrčno ravnanje s svojim soprogom. Po tem dogodku sta se srečavala Melita in marquis samo še pri mizi. A tudi tam sta skupaj samo najpotrebnejše reči govorila in še to vselej vpričo slug. Kedar jej je imel marquis kaj neobhodno potrebnega povedati, storil je to vselej pismeno, kračje ko mogoče in jo pri tem vikal. Na sprehodih, bodi-si peš ali v kočiji ni več spremljeval Melite; pustil jo je sploh hoditi, koder je hotela; nikdar je ni vprašal za njene želje in pota. V društvih, kamor sta morala pogosto zahajati, govoril je z njo le toliko, kolikor je bilo potrebno, da bi njuno obnašanje ne vzbujalo pozornosti svetá. Govoril je takrat sicer uljudno in prijazno, a Melita je vendar čutila obupnost, ktero je on skrival pod svojo umetno mirnostjo. S početka je zanimala Melito ta nagla sprememba. Da svojega soproga ni več videla pred seboj kot udano in ponižno jagnje, jej je ugajalo. A vendar je še prehitro

začela čutiti pekel sedanjega življenja. Ona, le navajena, da jo mož mili in ljubkuje, je bila zdaj vidno zanemarjena. In to v lastnej hiši, od svojega lastnega soproga! Poleg tega jej je pravil notranji čut, da je ona sama v svojej prešernosti, ker jo je marquis preveč božal, zavrgla srečo, ki se jej je v takó obilnej meri ponujala. Želela si je zopet v prejšnjo, da-si neprijetno, a vendar manj žalostne razmere s svojim soprogom, a da bi se mu bila ona prijazno približala, toliko kreposti ni v sebi čutila niti zamogla.

Bil je zadnji dan v pustu. Zvečer je imel biti veliki ples, na katerem sta bila po okoliščinah prisiljena se prikazati marquis in njegova soproga. Sedela sta tedaj zvečer v kočiji po treh tednih prvokrat zopet eden tik drugega. Oba v najokusnejši obleki. Ali pa je bilo tudi njuno čuvstovanje primerno veselemu večeru? Melitino ni bilo, a marquisovo tudi nič bolj. Ves pot nista niti ene besedice spregovorila. Izstopivši iz voza ni marquis Meliti pomagal, kakor navadno, izstopiti, ampak je to slugi prepustil.

Melito so tudi ta večer, kakor vselej, kedar je kam zahajala, obžudovali, iskali in osipavali z uljudnostmi. Le eno okó jej ni celi večer darovalo niti enega pogleda, oko njenega soproga, ktero je sicer vselej z veseljem uživalo ugodne utise, ki jih je povsod delala prikazen njegove mlade žene. Resno je stal pri kakošnem znanci ali pa občeval s starejšimi damami, ki se niso plesa udeleževale. Melita je to zapazila in ni bila tega vesela. Zato se je tudi jako zamišljena gibala sredi živahne družbe, preslišala več nego polovico tega, kar so jej govorili, in le kratke odgovore dajala. Njeno okó pa je ta večer z nekim nestrpljenjem le marquisa iskalo, in menda ves čas, kar je bila z njim združena, mu ni darovala toliko pozornosti, kakor ravno takrat sredi šuma. Marquis v svojej okusnej obleki, v ktorej se je njegova visoka postava tako veličastno gibala, s svojim rujavim licem, znakom moške dobe, in zamišljenim čelom, se jej je dozdeval jako častitljiva in zanimiva prikazen, ki je vse druge nadkriljevala. Zato je le njega nehoté iskala, le njega videla. A kakošno brezdno je ležalo med njima!

Počasno so po tem večeru Meliti tekli dnovi naprej. Njena prejšnja razdraženost se je spremenila v neko posebno, njej neznano otožnost. Neki pomanjkljaj je čutila, a vedela ni kakošen; saj je vsega, kar si je le mogla želeli, v obilnosti imela. Razmere med njo in njenim soprogom so ostale enake. Le toliko je bilo v njih spremembe, da je zdaj Melita na skrivnem pogosto opazovala marquisa, kar pred onim večerom ni delala, in pri tem zapazila, da on trpi. Da ima Melita izvrstno srce, rekala je večkrat Leonora. In ni krivo trdila. Pri večkratnem ogledavanji upalega lica marquisovega se je vzbudil v Meliti neki čut obžalovanja in srama zavoljo njenega obnašanja proti njemu kot ženinu in kot soprogu. Morda sem mu vendar krivico storila, mislila je potem večkrat pri sebi; morda me je vendar ljubil, če se je ravno njegovo snubenje izvršilo na

meni nepovoljni način. Vsega, kar jej je Leonora v kolibici govorila, se je zdaj živo spominjala. Koliko resničnega, mislila je, je bilo v njenih besedah, koliko zdravega razuma v njenih opominih! Hotela je zdaj pisati Leonori, in jo prašati sveta, kako bi se naj obnašala, kaj naj stori, da se pogladijo razmere med njo in marquisom, a ni imela srčnosti dovolj. In tako je dalje nosila svoje gorjé, ki se je povekšavalo od dné do dné.

Neko jutro je Melita sedela sama pri mizi čakaje marquisa na zajutrek. A mesto njega je prišel njegov sluga z naznanilom, da gospod marquis ne more danes milostljivej marquisinji delati družbe, ker se slabo počuti. Melita je to čuvši obleдела. Samotno použije potem svoj zajutrek, a dišal jej ni. Prišel je poldan, prišel večer, a marquis se je dajal vselej oprostiti z uzrokom že v jutro navedenim. Melita je čim dalje tem bolj nemirna postajala. Sluge ni hotela poprašati, kaj je marquisu. Zdelo se jej je to kot marquisovej soprogi poniževanje. A v marquisove sobe se ni upala iti, kamor še do sedaj nikdar ni bila stopila. In ko bi tudi šla, kako bi se naj njemu nasproti obnašala? Kako bi jo on sprejel?

Drugi dan je bil prvemu podoben, samó da je bila še poizvedela, da marquis leži in da je že v jutro za rana poslal po domačega zdravnika.

Anton, rekla je potem slugi, ki jej je bil to poročal, kedar zdravnik zopet pride, povejte mu, da želim z njim govoriti.

Zvečer jej je bil naznanjen zdravnikov prihod.

Pustite ga vstopiti, bil je nje ukaz.

Kmalu se je v Melitinej sobani prikazala častita oseba bolj priletnega zdravnika. Melita se je vidno prestrašila njegovega resnega obraza. Vedela je dobro, da velja to pri njem kot slabo znamenje.

Kaj je gospodu marquisu, rekla je potem težko premagujoč trepet svojega glasú, da je prisiljen biti v postelji?

Milostljiva gospa marquisinja, odvrne zdravnik, njegova bolezen se ni še popolnoma razvila. A močna vročica, ki ga muči nocoj in ktere v jutro ni imel, in hudo glavobolje, o katerem se gospod marquis pritožuje, daje mi prepričanje, da to ni mimogredoča slabost, temveč znak hude bolezni, ki mu pretí.

A odkod, menite, bi imela ona izvir? vprašala je boječe Melita.

Milostljiva, kdo more vedeti za sto uzrokov, ki če tudi majhni, soendarle krivi človeških boleznij? Prehlaje, pregretja, utrujenost, jedila, večkrat tudi moralno žalostno stanje človeka — ima za nasledek telesno bolezen.

Melita je bila uničena; vedela je dovolj. Skoro se ni upala več pogledati svojega pogovornika, bojé se, da bi ta ne uganil, kaj se v tem trenutji v njej godi. Dala mu je torej znamenje, naj jo zapusti. Samo prosila ga je še, naj stori vse v polajšanje marquisu in jej naj vsak dan razmanja stanje bolnikovo.

Bila je zopet sama, a po ušesih so jej vedno donele zdravnikove besede: tudi moralno žalostno stanje človeka ima bolezni za nasledek. Da je pa marquis, odkar je njo poznal, vedno duševno trpel, je le pre-dobro vedela.

VII.

V mnogih slučajih človeškega življenja se ne dá popisati notranje stanje njegovo, in to veljá za vesele kakor za žalostne prigodke. Kje bi se našel čopič, ki bi znal namalati zahajajoče in vstajajoče solnce, eden žarek lune, eden migljaj zvezde in to takó živo, da bi prevarilo okó opa-zovalčevu? Tako bi nemogoče bilo popisati prestane boje, strah, kes in hrepenenje, kar je Melita pretrpela ves čas marquisove dolge, nevarne bolezni. Vsled vnetja možgan je bil marquis v smrtnej nevarnosti in še le mesec dnij potem, ko se je bil ulegel, so izrekli zdravniki prvi up o nje-govem ozdravljenji. A ker je bila bolezen zeló nevarna, so strogo prepo-vedali, da bi hodil kdo iz rodbine v bolnikovo sobo razven onih oseb, ki so mu stregle. Bolnikov duh je moral ostati miren in manj ko. mogoče po zvunanjih utisih razdražen. Bil je tedaj ta mesec za Melito, ker ni videla marquisa, po dolgosti in po prestanih mukah hudej večnosti po-doben. Cela vrsta sob jo je od njega ločila. Njegovo življenje je bilo v rokah zdravnikov, ki so si z vsemi pripomočki svoje umetnosti prizade-ovali ga smrti oteti. Izročen je bil varstvu dveh usmiljenih sester, ki ste noč in dan bedeli pri njegovem vzglavji. Stregli so mu po mogočosti sluge. Samo njej, njegovej soprogi, ni bilo dano storiti kaj za njegovo polajšanje! Nje ni marquis potreboval in po njej tudi ni nikdar vprašal! Kaznovana je bila dovolj za svoj pregrešek, ktereга je storila bolj iz žaljenega ponosa, kakor iz hudobnega namena njega žaliti, ali pa celó iz resničnega sovraštva proti njemu.

Ko je začel marquis okrevati, ponehalo je tudi varstvo usmiljenih sester. Njih mesto je zdaj prevzela priletna dobrosrčna hišna oskrbnica. Tudi po noči je zdaj samo ona čuvala pri njem; sluge so namreč vsi zopet smeli k počitku, ker je marquis skoro celo noč mirno spal.

Bilo je neko noč okoli ednajste ure, ko gre Melita po svojej naj-novejšej navadi pred spanjem pogledat, ali je vse pripravljeno, kar bi se utegnolo po noči potrebovati za marquisa. Gredoč pa mimo vrat proti marquisovej spalnici, čuje skozi na pol odprta vrata kakor da bi kdo klical. Po nekej notranjej moči prisiljena stopi brez vsakega pomisleka prvokrat v marquisovo sobo, ktero je le slabo razsvetljevala majhna nočna lučica. Poleg postelje je dremala na stolu oskrbnica, na visokem vzglavji pa ležala marquisova glava z zaprtimi očmi. Pri tem pogledu se je Melita komaj zdržala glasnega vzklica; takó se je bila prestrašila. Prejšnji mar-quis je bil edino spoznati po gostej lepej bradi; drugo je bilo vse na

njem le kost in koža. Ko je marquis stopinje začul, reče s slabim glasom, pa vedno zaprtimi očmi: Marjana, daj mi še eno žličico one pijače; po njej se čutim pomirjen in mislim, da bom še nekoliko spal. Koliko je ura?

Menil je, da je Melita njegova čuvajka. Prvi hip ni Melita vedela, kaj bi storila. Pogledala je okoli. Tam na mizici je stala omenjena steklenica in žlica poleg nje. Vzela je hitro z mize steklenico, napolnila žlico s tekočino, približala se marquisovej postelji, potem pa roko pod vzglavje položivši malo privzdignola blazino ter mu dala pijače. Vse to je storila v malo trenotkih. Željno je marquis popil in zahvalivši se odprl nekoliko oči. Zagledal in spoznal jo je ob enem. En vzdihljaj je prišel čez njegove blede ustnice, in sklonila se je zopet glava v blazino. Oči je imel zopet zaprte in težko je sopel. Še eden trenotek je Melita postala in pogledala na njegov obraz, a potem zbežala iz sohe, kakor bi jo bil dah odgnal.

V svojo sobo dospevši si olajšuje obilne občutke, ki so jej tesnili prsa z dolgo trajajočim jokanjem. Te solze so bile prve za onimi, ktere je prelila v Leonorinej pričujočnosti na dan svoje poroke. Te pa niso bile kakor one obupne, temveč sladko-otožne in čut, ki jih je spremljeval, ni bil čut obupa, temveč čut utolažbe in pomirjenja. Dolgo ni mogla zaspati: njene misli so vedno bedele pri vzglavji svojega soproga.

Po onej noči se je prepričala Melita vedno bolj, kar je že prej začela čutiti, da ljubi marquisa in to z vsemi močmi svoje mlade duše, z vsem ognjem prve ljubezni. In vsak novi dan je v njej pomnoževal ta čut in vsak dan je z veseljem in strahom pričakovala trenotek, ko hode marquis zopet v njenej družbi obedoval. Kako se bode takrat proti njemu obnašala, še sama ni vedela; želela si je samó, da bi zopet njega videla.

Takošna je bila sprememba z njo in to v tako kratkem času. Ali bi bila ona prej na kaj takega mislila? Kam je bila izginola prejšnja hladnokrvnost, njeno sovraštvo in zopernost do marquisa? Vse te slabosti so jo zapustile vsled bridkih skušenj zadnjega časa.

Marquis je ozdravel, a okreval je jako počasi. Zavaljo tega so mu zdravniki svetovali se v pospeševanje svojega zdravja v kopel podati. Priporočili so mu Karlove vare. Tja je imel z dvema slugama v nekoliko dneh odpotovati. Da je Melita s težkim srcem gledala priprave za pot, kdo ne bi tega verjel po njenej spremembi? Marquisa ni več videla po onej za njo osodepolnej noči, da-si je bilo med tem preteklo že štirinajst dnij. Ali bode pa tudi jemal od mene slovó, si je vzdihovaje mislila Melita?

Dan njegovega odhoda je prišel. Nemirno je Melita že takoj v jutro hodila gor in dol po svojih sobah in vedno poslušala, ali ne čuje koga približevati se njenim vratom. Pričakovala je marquisov prihod. Čula je slednje vedno bližje korake, a takoj je spoznala, da oni niso marquisovi

Kmalu se je tudi tega prepričala. Bil je sluga, poslan od marquisa; ker še baje marquis ne more zavoljo slabosti jej pismeno naznaniti, kar je neobhodno potrebno, da izvé pred njegovim odhodom, jo prosi, da se naj za trenotek v njegovo sobo potrudi. Kako jo je vznemirilo, a vendar tudi razveselilo to poročilo! Tema se jej je storila pred očmi, kolena so se jej šibila, ko se je bližala marquisovej sobi.

Marquis oblečen za potovanje je stal pred svojo pisalno mizo in pregledaval neki papir, ko je Melita vstopila. Ko čuje njene stopinje, se obrne proti njej in videl jo je stati pred seboj, kakor sodnik obtoženca.

Gospa marquisinja, je začel, gotovo Vam je znano, da moram v kopel odpotovati vsled zdravnikovih ukazov. Ker pa tam najmanj eden mesec ostanem, Vam tu izročam pismo, s katerim bode pri mojem menjalci prejeli denar za svoje in hišne potrebe. Vi pa lahko med tem časom potujete, ako se Vam zljubi, morda v svojo domovino, ali kamor bi želeli. Do tedaj pa ostanite z Bogom!

Melita se ni ganola z mesta. Nič ni odgovorila; stala je še vedno kakor poprej. Marquis videč, da ona ne misli oditi in mu odgovora ne da, nadaljuje: Ako prav sodim, Vi se nočete od mene ločiti s svojim sovraštvom. Prav imate. Saj kdo vé, ali se kedaj še povrnem? Čutim se tako slabega. — Tu imate mojo roko, vsaj ne sovražite me, ako mi nočete biti prijateljica! In ponujal jej je velo roko.

Kako rada bi bila Melita prejela njegovo roko in z enim pritiskom mu povedala, česar ni upala v besedah izreči; a tega vendar ni storila temveč bojazljivo dejala: Jaz Vas sprejemem v kopel in ostanem pri Vas, ako dovolite.

Ti, Melita?

Ni mu dala dalje govoriti. Čuti svoje ime iz njegovih ust, bilo je več, kakor si je pričakovala od tega trenutka. Pozabivši vse, kar je bilo kedaj med njima, je poslušala samo glas svojega srca in dela obe roki okoli marquisovega vratú, skrivaje zarudelo lice na njegovih prsih. In ko se je njegova roka ovila njenega života in ko je čula udarce njegovega srca, bila je Melita prvokrat srečna po svojej zaroki.

VIII.

Med tem se je vrtela Leonora sredi svojih gojencev in poslov. Njene misli so bile vsak dan pri Valeriji in Meliti. Valerija jej je pogosto dopisovala. Takoj v prvem svojem pismu naznanila jej je povratek novoporočencev. Iz njenih pisem se je Leonori zdelo, da Valerijin duh postaja zopet mirnejši? Govorila ni več, kakor je to prej storila, samo o Meliti, ampak začela se je zopet zanimati za dom in za srečo drugih svojih otrok. Bila je tedaj Leonora gledé Valerije nekoliko pomirjena. A vznemirjalo jo je tem bolj Melitino sumljivo molčanje. Že pred pol letom je

pisala Meliti pisemce, v katerem jo je vprašala, kako se počuti. In vendar je zastonj čakala dan za dnevom na odgovor.

Bilo je koncem maja že drugega leta, ko dobi neki dan pismo. Z napisa je takoj spoznala, da je od Melite. Na pismu je bil čitati pečat: Karlsbad — Karlovi vari. Kako rada bi bila Leonora bežala s svojim zakladom, z dragim pisemcem v svojo sobo, a slučaj je hotel, da je ravno nekaj trenutkov prej bila moko v krop zasipala. Kakošni bi postali tanci, ko bi sedaj moko v nemar pustila? Radovednost pa jej vendar ni dala miru. Klicala je torej zaporedoma: Jože, Tone, Miha, ali je kateri izmed vas v sobi? Namesto odgovora priteče v kuhinjo drobni Jože, učenec druge latinske šole poprašat, kaj je nje želja.

Ali drugega ni nobenega tu?

Nobenega.

Ali bi mi znal povedati, Jože, v kateri deželi so Karlovi vari?

Leonora, da-si je dosti učenjakov vzredila, vendar v zemljepisji ni bila tako učena, da bi vsaj glavne kraje naše države bolj natanko poznala.

Jože jo je z debelimi očmi gledal. Ubogi Jože! Bil je od nekdanj slab učenec, a oče ga je vendar silil k učenju, da-si mu je to Leonora večkrat odsvetovala. A Leonora mu dalje ukaže: Idi, Jože, po svoj zemljevid in poišči Karlsbad ali Karlove vare. To ime se glasi nekako po slovensko, tedaj mora v kakem slovenskem kraju biti.

V tem trenutku pa pride k sreči domu Leonorin osmošolec, edini nje gojenec, s katerim se je mogla včasih kaj pametnega pogovarjati.

Gospod Franc, klicala mu je nasproti, pridite nama na pomoč, kje leži kraj: Karlovi vari?

Karlsbad ali Karlovi vari, odgovori Franc, so imenitna kopel na Češkem.

Kaj, kopel je tam, mislila je vsa začudjena Leonora. Kako močno jej je zdaj utripalo srce! Kaj neki dela Melita v kopeli? Ali je bolna in je zato dolgo molčala?

Ta dan ni Leonora čakala večera, da bi prečitala pismo. Hitro po obedu si natakne očali, prelomi s tresočo se roko pečat in mahoma prečita pismo, ki se je tako-le glasilo:

Ljuba gospodična Leonora!

„Zanašate se na Vaše dobro srce, ktero ne goji sovraštva do nikogar, tem manj pa do oseb, ki so Vam drage, upam, da mi odpustite moje nelepo ravnanje, da Vam še nisem na Vaše pismo odgovorila. Uzrokov Vam ne bom tu naštevala. Ustmeno Vam hočem vse povedati pri sebi, na svojem domu, kamor ste prav gorko povabljeni v letošnjih šolskih počitnicah. Moj Konrad Vam ima tudi neki predlog predložiti in pričakuje, da mu ga ne odrečete.“

Čudili se bodete, da Vam pišem iz Karlovih varov. Moj soprog je prestal to zimo nevarno bolezen; zato je moral potovati sèm v kopel v pospeševanje svojega zdravja. Po mojej postrežbi in vsled izvrstne kopeli je moj Konrad okreval mnogo prej, kakor so zdravniki upali. Zato se vrneva še ta teden na dom, vesela in srečna. Pišite mi skoro.

Vaša Melita

marquisinja Konrad

V Karlovih varih, meseca maja.“

En čas je Leonora zamišljena gledala pred se, potem pa zloživši pismo vzdihnola: Hvala tebi, oče nebeški, da si omečil njeno srce in združil dve duši!

Bilo je štiri leta pozneje. Z Melitino srečo je tudi Valerija z nova oživela. Omožila je srečno ostale tri hčeri, ktere so se vse seznanile s svojimi ženini pri Melitinih sprejemnih večerih. Pri roditeljih na gradiču je živel edini Alfonz, naslednik svojega očeta. Vzrastel je v krasnega mladenča, izurjen v vseh telesnih vajah in tudi izučen v raznih znanostih.

Predlog, kterega je bil Leonori stavil marquis, je bil ta, da se mora za vselej preseliti v njegovo hišo.

Triintrideset let se je Leonora mučila in potila za svoj obstanek; zdaj je začela staret in njene moči hirati. Kakovo bi bilo s časoma njeno gospodinjstvo in odgojevanje trmoglavih gojencev? Ni se torej dolgo obotavljala; prodala je vse, kar je imela, in se udomačila v Konradovej hiši. Kdo bi bil mislil, da jo čaka še takó srečna starost? Ljubljeno in spoštovano kakor mater jo je mlada marquisinja postavila v družbinskem, kakor tudi v javnem življenji na častno mesto. Njena največja radost je bila gledati nekaljeno srečo svoje dobrotnice in božati dva zlatolasa vnučiča svoje prijateljice Valerije.

Pavlina Pajkova.

Popotne opazke.

(Konec.)

IV.

Že predolgo sem se menda pri Francozih mudil, podam se torej iz Pariza naravnost v novo proslavljeno Germanijo; postanem pa najprej nekoliko v najnovejšem delu velike Nemčije, v Alsaciji. Alsacijo sem poznaval poprej, ko je bila še francoska, posebno pa še potem, ko je nemška postala.

Malo je tako lepih pokrajin, kakor so alsaške, tako prijetnih gor, kakor so vogeške in tako prijaznih bogatih dolin, kakor so one, ki se tam razprostirajo. V tej krasnej deželi je bilo mnogo blagostanja, mnogo sreče